

SZKOLENIE 1 RĘKOPISY

ARBARA PIOTROWSKA

MUZEUM DIECEZJALNE 2024

RĘKOPISY

1. BIBLIA JAKO ŹRÓDŁO W SZTUCE CHRZEŚCJAŃSKIEJ
  - a) dlaczego Biblia miała tak silny wpływ na rozwój sztuki
    - rozwój chrześcijaństwa w Europie, chrześcijaństwo jako podwaliny „nowej” kultury i tradycji europejskiej, zależności Kościoła od władzy /zwłaszcza w średniowieczu/
    - **Biblia Pauperum** – biblia dla ubogich – kto posiadał umiejętność pisania i czytania na początku rozwoju chrześcijańskiej Europy
    - sztuka na usługach dworów królewskich/książęcych i kościoła /rozwój budownictwa, złotnictwa, malarstwa i rękopiśmiennictwa/
  - b) rozwój budownictwa sakralnego – Katedra Płocka jako pierwotna budowla romańska, architektura kościelna, sztuka romańska, sztuka gotycka - **witraż**, sztuka renesansu, klasycyzm – różnice i podobieństwa, cechy charakterystyczne dla danej epoki, budowa kościoła, rozwój malarstwa ściennego – **polichromia**;

RĘKOPISY

- c) rozwój malarstwa i rzeźby religijnej – kultura bizantyńska (**ikona, mozaika, ikonoklazm**) i kultura Europy Zachodniej;
(malarstwo monumentalne, obrazy związane z życiem i działalnością Pana Jezusa, rozwój charakterystycznych motywów w malarstwie w danej epoce – **symbolika – baranek, symbol ryby, ICHTYS**;
motywy pasyjne – ukrzyżowanie, pieta, motywy Rodziny Świętej, przedstawienia maryjne;
- d) rękopisy – zdobienia ksiąg liturgicznych – Biblia Płocka- **zobne inicjały, ligatury, miniatury, rodzaje czcionki, barwniki, złocenia; oprawy ksiąg, tworzenie własnych inicjałów.**

RĘKOPISY

MINIATURA Z BIBLIJ PŁOCKIEJ Z XII WIEKU ZAPOWIEDŹ ZMARTWYCHWSTANIA

RĘKOPISY

2. BIBLIA I POZOSTAŁE RĘKOPISY – ROZWÓJ PIŚMIENICTWA

- a) początki piśmiennictwa – **alfabet i inne znaki graficzne;**
- b) umiejętność pisania i czytania w średniowiecznej Europie – **rozwój zakonów i klasztorów;**
- c) materiały piśmiennicze – **papirus, pergamin, papier, barwniki, pióro;**
- d) oprawy ksiąg – **rodzaje opraw, deski dębowe, skóra, złocenie, zdobienie, zabezpieczenie księgi;**
- e) tłumaczenia i przekłady Biblii – **Targuma, Vetus Latina, Wulgata, Septuaginta, Peszitta, języki narodowe;**
- f) postaci św. **Hieronima ze Stydronu, św. Chryzostom, św. Cyryl i Metody.**

RĘKOPISY

3. BIBLIA DRUKOWANA W EUROPIE CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

- a) różnica między rękopisem a książką drukowaną;
- b) rozwój druku na świecie na tle Europy;
- c) Jan Gutenberg z Moguncji – **Biblia Gutenberga, faksymile, kopia;**
- d) **drukarnia, cechy drukarzy**
- e) **Indeks Ksiąg Zakazanych**
- f) książka drukowana na **potrzeby misji – odkrycia geograficzne**

RĘKOPISY

CERYFIKAT KOPII BIBLIJ GUTENBERGA

Certyfikat

Faksymile pelplińskiego egzemplarza

Biblii Gutenberga

wydrukowanej w latach 1452-1455 w Moguncji

oznaczone numerem **23**

jest wierną kopią unikatowego inkunabułu stanowiącego własność
Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie,
wydrukowaną w drukarni Wydawnictwa Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”
w latach 2002-2003, w nakładzie 198 egzemplarzy

WYDAWNICTWO „BERNARDINUM”
SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
83-130 Pelplin, ul. Ks. Bp. K. Dominika 11
NIP 5932459521, Reg. 220141405
tel. +48585361757, fax +48585361726
(5)

WICEPREZES ZARZĄDU

Tadeusz Serochi
Tadeusz Serochi

RĘKOPISY

4. SYMBOLIKA W BIBLII

- a) symbolika cyfr i liczb;
- b) symbolika zwierząt: **baranek, ryba, lew, orzeł, wół, wąż, pelikan, paw, kogut;**
- c) symbolika roślin/kwiatów: **lilia, róża, cierń;**
- d) symbolika przedmiotów: **klucze, miecz, czaszka, fontanna, źródło;**
- e) symbolika barw: **kolor czerwony, niebieski, czarny;**
- f) Apokalipsa św. Jana;
- g) Symbolika Męki Pańskiej – modlitwa w Ogrójcu, Ostatnia Wieczerza, Pasja, śmierć, Zmartwychwstanie – przedstawienia w malarstwie, rzeźbie, tkaninie, złotnictwie i rękopisie.

RĘKOPISY

- h) symbolika biblijna w odniesieniu do malarstwa i rzeźby – **atrybuty świętych, charakterystyczne przedstawienia postaci;**
  - i) symbolika biblijna w odniesieniu do literatury:
C.S. Lewis *Opowieści z Narnii* – postać Aslana, ofiara, zmartwychwstanie, motyw walki dobra ze złem, apostołstwo.
  - j) motywy biblijne w kinematografii: *Pasja* w reż. Mela Gibsona

RĘKOPISY

F. SMUGLEWICZ, *ŻAL ŚWIĘTEGO PIOTRA*, 1807.

RĘKOPISY

ANONIM POLSKI, *UKRZYŻOWANIE*, XVII WIEK.

